

Prof. dr Branko Vučković
Prof. dr Vesna Vučković

Pravni fakultet Univerziteta „Mediteran“ u Podgorici i
Fakultet za mediteranske poslovne studije u Tivtu

PRITVOR U SVJETLU USTAVA I ZAKONIKA O KRIVIČNOM POSTUPKU CRNE GORE

Pritvor je mjera kojom se oduzima osnovno ljudsko pravo – pravo na slobodu. Kao takvo, štiti se instrumentima za zaštitu ljudskih prava, prije svega, Ustavom i pred sudovima, a posebno je značajna njegova zaštita u sudskoj praksi Evropskog suda za ljudska prava. Osim materijalno procesnih uslova o određivanju, trajanju i ukidanju pritvora, važnu ulogu ima sudska praksa u primjeni pojedinih odredaba. Posebno su značajne procesnopravne pretpostavke vezane za procesna prava, obrazloženja odluka o pritvoru i rokove trajanja pritvora.

U radu će se ukazati na sporna pitanja koja se javljaju u sudskoj praksi, u odnosu na materijalnopravne propise i njihovo tumačenje u odnosu na Ustav, Zakonik o krivičnom postupku Crne Gore i Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, uslovi pod kojima se pritvor može odrediti, svrha njegovog određivanja i trajanje. U svakom slučaju, bez obzira na neka rješenja u Zakoniku o krivičnom postupku Crne Gore, samatramo da treba poštovati sentencu „Teoria sine praxis, sicut rota sine axi“, te stoga treba pričekati rješenja u sudskoj praksi kako bi se pokazalo da li su postojeća rješenja u našem zakonodavstvu dobra i da li se njima ispunjava svrha krivičnog postupka.

Ključne riječi: Pritvor; Osnovi za određivanje pritvora; Trajanje pritvora; Konvencijsko pravo.

1. UVOD

Pravo na slobodu sa aspekta ličnih sloboda i prava pojedinaca, smatra se najvažnijim temeljnim ljudskim pravom. Pravo na slobodu kao najstarije ljudsko pravo, ustanovljeno je 1215. godine u prvom dokumentu srednjovjekovne Engleske, pod nazivom *Magna Carta Libertatum*, zatim se nastavilo kroz Deklaraciju o pravima čovjeka i građanina iz 1789. godine, a svoj vrhunac dostiglo je 1791. godine u amandmanu V Ustava Sjedinjenih Američkih Država, koji je propisivao da „niko ne smije biti lišen života, slobode i vlasništva bez pravičnog postupka“. Kasniji međunarodni dokumenti preuzeli su ova rješenja, i to Opšta deklaracija o ljudskim pravima iz 1948. godine, Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima iz 1966. godine, Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda iz 1950. godine,¹ koja predstavlja i najznačajniji pravni izvor uređenja pritvorskog prava u Evropi.

Ustav Crne Gore² kao najviši pravni akt reguliše pitanja u vezi sa pritvorom, s tim što se u odredbama Zakonika o krivičnom postupku³ ta pitanja bliže određuju.

2. PRITVOR U KONVENCIJAMA

Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u članu 5 propisuje: „Niko se ne smije lišiti slobode, osim u sljedećim slučajevima i u postupku propisanom zakonom: c) ako je zakonito zadržan ili pritvoren radi dovođenja nadležnoj sudskoj vlasti kad postoji osnovana sumnja da je počinio krivično djelo ili kada se to opravdano smatra potrebnim kako bi se predupredilo izvršenje krivičnog djela ili bjekstvo po njegovom izvršenju“. Ova odredba, gramatičkim tumačenjem dozvoljava pritvor u krivičnom postupku zbog izvršenih krivičnih djela u prošlosti i budućih krivičnih djela, odnosno bjekstva nakon njihovog izvršenja.

Konvencija je propisala sljedeće materijalnopravne pretpostavke za pritvor: osnovana sumnja da je izvršeno krivično djelo; da je to nužno radi sprečavanja izvršenja krivičnog djela ili bjekstva nakon njegovog izvršenja. Postojanost osnovane sumnje u smislu Konvencije, podrazumijeva postojanje činjenica ili podataka na osnovu kojih bi se objektivno vjerovalo da je lice izvršilo krivično djelo. Stepem vjerovatnoće u postojanju krivice nekog lica za krivično djelo, koje opravdava određivanje pritvora, može bi-

¹ Konvencija je donijeta od strane Savjeta Evrope u Rimu 4. novembra 1950. g., stupila na snagu 3. septembra 1953. g., a kod nas ratifikovana 26. decembra 2003. g. i stupila na snagu 3. marta 2004.

² Ustav Crne Gore, *Službeni list Crne Gore*, br. 1/07.

³ Zakonik o krivičnom postupku, *Službeni list Crne Gore*, br. 57/09.

ti niži od onog koji opravdava podnošenje optužnice protiv njega. Evropski sud za ljudska prava zauzeo je stav da je cilj ispitivanja pritvorenog lica upravo u potvrđivanju ili negiranju sumnje u krivično djelo koje je dovelo do pritvora. Stoga, činjenice na koje se sumnja zasniva ne moraju biti utvrđene s istim stepenom vjerovatnoće kao one na kojima se zasniva optužba kao sljedeći stadijum krivičnog postupka ili čak osuda nekog lica. Stoga, pritvor utemeljen na takvim činjenicama je opravdan i u slučaju kada se tokom kasnijeg postupka sumnje „rasprše“ pa mogućnost podizanja optužnice otpadne.⁴

Konvencija takođe propisuje obavezu država članica potpisnica da osiguraju svakoj osobi pod svojom jurisdikcijom prava i slobode zajamčene Konvencijom pri uređenju pritvora, i to: pretpostavku nevinosti; načelo srazmjernosti; legitimne razloge za pritvor; pravo na obavještenje; pravo na suđenje u najkraćem roku; pravo na suđenje u razumnom roku; pravo na naknadu štete i pravo na sudsko osporavanje zakonitosti pritvora.

Odredbe o pritvoru sadržane su u članu 9 Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima i u članu 5 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, a stav 4 navedenog člana ključno je jemstvo protiv proizvoljnosti lišenja slobode. Njime se obezbjeđuje licima lišenim slobode sudsko preispitivanje zakonitosti lišenja slobode i to u vrijeme prvobitnog lišenja slobode i povremeno nakon toga, odnosno kada se pojave nove okolnosti u pogledu njegove zakonitosti.

Prema praksi Evropskog suda za ljudska prava, taj Sud je nadležan da ocijeni da li je u trenutku kada je pritvor određen postojala osnovana sumnja da je okrivljeni učinio krivično djelo, da ocijeni da li je tada postojao neki od razloga za pritvor propisan u nacionalnom zakonodavstvu. Bez uticaja je da takav razlog postoji u vrijeme podnošenja predstavke Evropskom sudu.

Ustav Crne Gore, u članu 29 garantuje da svako ima pravo na ličnu slobodu.

Za pravno obezbjeđenje lične slobode građana, s ciljem zaštite ljudskih prava, neophodno je sprovesti u život norme međunarodnog prava i odredbe nacionalnih zakona.

3. POJAM I RAZLOZI ZA ODREĐIVANJE PRITVORA PREMA ZAKONIKU O KRIVIČNOM POSTUPKU

Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, od stupanja na snagu, počela se primjenjivati u našem zakonodavstvu poslije više od pedeset godina, kada je postala dio unutrašnjeg pravnog poretka.

⁴ Presuda *Murray v. Ujedinjeno Kraljevstvo* iz 1994.

Unošenjem odredaba Konvencije u naš pravni sistem uvedeni su politički i pravni mehanizmi za preispitivanje povrede prava na slobodu i bezbjednost na međunarodnom nivou.

Kako je to regulisano kod nas? Pritvor kao mjera prinude koja se određuje osumnjičenom, odnosno optuženom licu izvaja se po sadržaju i ciljevima koji se ovom mjerom postižu, razlikuju se od ostalih mjera prinude. Po svom sadržaju, pritvor je viši stepen ograničenja slobode i njime se lice lišava slobode za određeno vrijeme, dok se druge mjere prinude odnose na ograničenje slobode kretanja, bavljenja određenom djelatnošću ili se za određeno vrijeme licu ograničava komunikacija.

Poštujući međunarodne pravne standarde zaštite, Zakonik o krivičnom postupku detaljno propisuje pritvorske osnove, navodeći da se pritvor može odrediti: samo rješenjem suda, ako se ta ista svrha ne može ostvariti drugom mjerom, i ako je neophodno radi nesmetanog vođenja krivičnog postupka. Trajanje pritvora mora biti svedeno na najkraće nužno vrijeme, uz dužnost svih organa koji učestvuju u krivičnom postupku i organa koji im pružaju pravnu pomoć, da postupaju sa posebnom hitnosti, kao i obaveznog sudskog nadzora nad trajanjem mjere, s tim da će se pritvor ukinuti čim prestanu razlozi na osnovu kojih je bio određen (čl. 174).

Određivanje pritvora je fakultativno i osnovi za njegovo određivanje sadržani su u odredbi čl. 175, po kojoj se pritvor može odrediti kad postoji osnovana sumnja da je određeno lice učinilo krivično djelo:

1. 1) Ako se krije; 2) ako se ne može utvrditi njegov identitet i 3) ako postoje druge okolnosti koje ukazuju na opasnost od bjekstva (čl. 175, tač. 1). Dakle, postoje tri posebna procesnopravna osnova. Faktičko je pitanje, *kada se okrivljeni odnosno optuženi krije*, ali je zastupljeno stanovište da se pod tim podrazumijevaju mjere i radnje koje je okrivljeni, odnosno optuženi preduzeo u namjeri izbjegavanja prisustva u krivičnom postupku koji se vodi protiv njega. To može da bude: skrivanje u mjestu prebivališta, tako da za njega ne znaju njegovi susjedi, ukućani i sl.; ako mu je adresa poznata (nije promijenio adresu), ali izbjegava da primi poziv; ako promijenio adresu, a o tome ne obavijesti sud. Utvrđivanje postojanja situacije kada se optuženi krije nije ni teško, ni složeno.⁵ *Identitet lica* utvrđuje se u izviđaju, s tim što zakonik ne određuje vrijeme trajanja pritvora po ovom osnovu, ali je u ovom slučaju rok faktičke prirode. U rješenju Okružnog suda u Beogradu, posl. br. Kž. 98/04 od 20.1.2004. godine, zauzet je stav po pitanju ovog pritvorskog osnova da, kada je okrivljeni podneskom iz pritvora obavijestio sud da je njegovo ime i prezime drugačije nego što je navedeno u rješenju o određivanju pritvora, to ukazuje da treba utvrditi

⁵ H. Sijerčić-Čolić, M. Hadžiomeragić, M. Jurčević, D. Kaurinović, M. Simović, *Komentari zakona o krivičnom/kaznenom postupku u Bosni i Hercegovini*, Sarajevo 2005, 416.

njegovu istovjetnost, pa su ispunjeni uslovi za njegovo dalje zadržavanje u pritvoru.⁶ Pritvor traje dok se identitet utvrdi. Postojanje *drugih okolnosti koje ukazuju na opasnost od bjekstva* u praksi može biti sporno, mada ove okolnosti mogu da predstavljaju najrazličitije situacije koje mogu kod sudije da stvore takvo uvjerenje: pokušaj pribavljanja putnih isprava za odlazak u inostranstvo, pokušaj nedozvoljenog prelaza državne granice, nemanje stalnog boravišta ili zanimanja itd.⁷

Prema stavu Evropskog suda za ljudska prava, opasnost od bjekstva postoji u slučaju postojanja saučesnika, koji su već pobjegli van zemlje, odnosno konkretnim okolnostima koje se odnose na kontakte sa inostranstvom, ili je u pitanju pritvorenik koji ima razvijene kontakte sa stranim državama, što bi predstavljalo olakšicu pri bjekstvu.⁸ Činjenica da osoba u pitanju nije državljanin ili nema neke druge veze sa državom u kojoj se pretpostavlja da je izvršeno krivično djelo nije sama po sebi dovoljna da se zaključí kako postoji rizik od bijega.⁹

2. Pritvor se može odrediti: 1) Ako postoje okolnosti koje ukazuju da će okrivljeni, odnosno optuženi, uništiti, sakriti, izmijeniti ili falsifikovati dokaze ili tragove krivičnog djela; ili 2) da će ometati postupak uticanjem na svjedoke, saučesnike ili prikrivače (čl. 175, tač. 2). *Postojanje okolnosti koje ukazuju da će okrivljeni, odnosno optuženi, uništiti, sakriti, izmijeniti ili falsifikovati dokaze ili tragove krivičnog djela*, bilo bi u slučaju saizvršilaštva kada je jedan od izvršilaca u bjekstvu ili ako je planirano izvršenje djela na način kojim bi se dokazi uništili, izmijenili, falsifikovali. Kod određivanja pritvora po ovom zakonskom osnovu, sud mora imati dokaze. Nije dovoljno postojanje samo osnova sumnje. Pod uništavanjem tragova u smislu ovog uslova podrazumijeva se svaka radnja kojom se materijalni dokazi fizički uništavaju (spaljivanje sredstava upotrijebljenih u izvršenju krivičnog djela, brisanje papilarnih linija i sl). Sakrivanje tragova podrazumijeva njihovo premiještanje sa jedne na drugu lokaciju, koju je teško pronaći. Ovaj uslov može da bude sporan, jer je vrlo teško zamisliti sakrivanje tragova, već bi bilo pravilnije to shvatiti kao kombinaciju sa sakrivanjem drugog materijalnog dokaza na kome se mogu pronaći i određeni tragovi krivičnog djela, tako da bi kao dokaz u konkretnom slučaju mogao da posluži sam predmet ali i trag koji se na njemu nalazi. Izmjena tragova znači njihovu fizičku promjenu, djelimično ili u cjelini,

⁶ *Bilten Okružnog suda u Beogradu* 64/2005, 54.

⁷ M. Grubač, B. Vučković, *Komentar Zakonika o krivičnom postupku Crne Gore*, treće izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Tivat 2010, 424.

⁸ Presuda *Zannouti*, od 31. 7. 2001. godine.

⁹ Z. Pažin, *Pravo ličnosti na slobodu i sigurnost i evropsko konvencijsko pritvorsko pravo*, Podgorica 2013, 33–34.

što predstavlja ujedno i falsifikovanje tragova, a odnose se uglavnom na određenu vrstu dokumenata, spisa, isprava.

Ometanje postupka uticanjem na svjedoke, saučesnike ili prikrivače može se vršiti na neposredan ili posredan način, a može se manifestovati u vidu prijetnje, zastrašivanja, uznemiravanja. Po ovom osnovu nije dovoljno postojanje apstraktne mogućnosti, već se mora utvrditi postojanje konkretnih okolnosti koje opravdavaju ovu opasnost. Ovakav stav zauzet je u odluci Vrhovnog suda Federacije BiH, br. KŽ. 331/97 od 2. 7. 1998. g.

Određivanje i produženje pritvora u smislu navedene zakonske odredbe mora biti konkretizovano navođenjem činjenica koje ukazuju da je osumnjičeni lično pokušao uticati na nekog od svjedoka, saučesnika ili prikrivača, ili da je takvo ometanje pokušano preko druge osobe. Ovaj uslov se ne pretpostavlja, on mora biti verifikovan.

3. Pritvor se može odrediti ako: 1) postoje okolnosti koje ukazuju da će ponoviti krivično djelo; 2) dovršiti pokušano krivično djelo; i 3) učiniti krivično djelo kojim prijeti.

Ponoviti krivično djelo znači krivično djelo istovjetno ili slično sa krivičnim djelom za koje okrivljeni odgovara, a ne neko drugo. Svrha ovog pritvora je preventivne prirode. Stav zauzet u rješenju Okružnog suda u Beogradu, KŽ. 1949/92, u kojem se navodi da „okrivljenom koji je osuđen za krivično delo ugrožavanja sigurnosti, kada je utvrđeno da je zavisao od stalne upotrebe alkohola, da se u odnosu na alkohol nekritički odnosi i da je neophodno njegovo lečenje, zbog čega mu je i izrečena mera obaveznog lečenja alkoholičara, to su osobite okolnosti koje opravdavaju da će okrivljeni ponoviti krivično delo“, smatramo prihvatljivim. Postoje naročite okolnosti koje opravdavaju strah da će osumnjičeni ponoviti krivično djelo, kada iz izvoda iz kaznene evidencije proizlazi da je osumnjičeni višestruki povratnik, koji je u kraćem vremenskom intervalu pravosnažno osuđen u osam slučajeva, što ukazuje na njegovu upornost u vršenju krivičnih djela (Rješenje Kantonalnog suda u Travniku, Kpp. 50/04 od 13. 12. 2004. g.).

Određivanje pritvora zbog opasnosti da će okrivljeni *dovršiti pokušano krivično djelo* podrazumijeva da je djelo ostalo u pokušaju i da postoji namjera da se dovrši djelo koje je započeto. Prema stavu sudske prakse: „Postoji opasnost da će okrivljeni dovršiti započeto krivično delo, ukoliko mu je stavljeno na teret izvršenje krivičnog dela sa elementima upotrebe sile, koje je ostalo u pokušaju“ (Rešenje Okružnog suda u Beogradu, KŽ. 2668/02 od 27. 12. 2002. g.).

Okolnost da će okrivljeni *učiniti djelo kojim prijeti*, podrazumijeva ozbiljnost prijetnje koja se cijeni u svakom konkretnom slučaju. Tako, ako je optuženi nakon objavljivanja osuđujuće presude fizički napao oštećenog

glasno mu prijeteći da će „dobiti svoje“, čime manifestuje ozbiljnu namjeru da će ugroziti život i tijelo oštećenog,¹⁰ postoji ovaj pritvorski osnov. U sudskoj praksi zauzet je stav da „Krivično delo kojim okrivljeni preti može biti predmet optuženja, ali i razlog za njegovo zadržavanje u pritvoru“ (Rešenje Okružnog suda u Beogradu, Kž. 3336/03 od 13. 11. 2003. g.).

4. Pritvor može biti određen: 1) ako je u pitanju krivično djelo za koje se može izreći kazna zatvora od deset godina ili teža kazna; 2) ako je djelo posebno teško zbog načina izvršenja ili posljedica; 3) ako postoje izuzetne okolnosti koje ukazuju da bi puštanje na slobodu dovelo do ozbiljne prijetnje očuvanju javnog reda i mira. Ovaj zakonski osnov u praksi izaziva najviše dilema. *Ratio* postojanja može se odrediti kao pokušaj spriječavanja očuvanja javnog reda i mira, koje je uzrokovano izvršenim krivičnim djelom, za koje je propisana kazna zatvora od deset godina ili teža kazna. Konstrukcija ovih uslova podrazumijeva logički niz uzroka i posljedica, koje je *in concreto*, u rješenju o određivanju pritvora gotovo nemoguće konkretno izvesti.¹¹ Objektivni uslov za određivanje pritvora po ovom osnovu je da je u pitanju krivično djelo „za koje je propisana kazna zatvora od deset godina ili teža kazna“. Upravo ovaj osnov doveo je do različitih stanovišta u teoriji i postupanja u praksi. Tako je u rješenju Apelacionog suda Crne Gore (Kž. 308/11 od 15. 4. 2011. g., kojim je potvrđeno Rješenje Višeg suda u Podgorici, Kv. 340/11 od 6. 4. 2011. g.), navedeno „da je propisana kazna zatvora od dvije do deset godina, pa je samim tim ispunjen objektivni uslov za određivanje pritvora po osnovu čl. 175, st. 1, tač. 4. ZKP-a“. Pritvor po ovom osnovu ne može se odrediti niti produžiti za krivična djela za koja je propisana kazna zatvora ispod deset godina. U tom smislu, ne slažemo se sa stanovištem koje je zauzeo Apelacioni sud da se i za krivično djelo za koje je propisana kazna zatvora od dvije do deset godina može odrediti, odnosno produžiti pritvor po osnovu iz čl. 175, st. 1, tač. 4.¹² Smatramo, da je zakonodavac imao namjeru da ovaj pritvorski osnov ograniči na manji broj krivičnih djela, i to na ona krivična djela za koja je propisana kazna zatvora preko deset godina, a ne i za krivična djela za koja je propisana kazna zatvora ispod deset godina. Zbog problema i dilema koji su nastali u praksi različitim tumačenjem ove zakonske odredbe, nužno se nameće zaključak da normu treba precizno odrediti tako da bude

¹⁰ B. Ђурђић, *Krivični postupak Srbije*, Ниш 2006, 106.

¹¹ I. Josipović, „Pritvor i prava građana u krivičnom postupku“, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu* 5-6/1989, 885.

¹² D. Radulović, „Pritvor u krivičnom postupku – između normativnog i stvarnog“, *Pravna riječ* 29/2011, 550.

jasna, kako za onoga koji je primjenjuje tako i za onoga prema kome se primjenjuje, ili „što svak jednako razumije, tome tumača ne treba“.¹³

Pritvorski osnov da je *djelo posebno teško zbog načina izvršenja ili posljedica i da postoje izuzetne okolnosti koje ukazuju da bi puštanje na slobodu dovelo do ozbiljne prijetnje očuvanju javnog reda i mira*, u praksi je teško prepoznati i obrazložiti, s obzirom na to da ova dva uslova predstavljaju element bića krivičnog djela. U sudskoj praksi, po pitanju posljedice krivičnog djela, kao razloga za određivanje ili produženje pritvora, zauzet je stav da „posljedica krivičnog djela može predstavljati tešku okolnost krivičnog djela te može biti razlog za određivanje pritvora“ (Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Kzz. 5/08 od 9. 4. 2008. g). Smatramo opravdanim da posljedica izvršenja krivičnog djela opravdava pritvor ako bitno odstupa od uobičajene i zakonom propisane posljedice svakog konkretnog krivičnog djela.

Ozbiljna prijetnja za očuvanje javnog reda i mira je okolnost koja se gotovo nikada ili rijetko utvrđuje. Naime, veoma je teško naći argumente, osim u slučajevima demonstracija, nereda, agresivnosti, kojima bi se dokazalo da će zbog počinjenog krivičnog djela nastupiti ozbiljna prijetnja koja bi uticala na vođenje krivičnog postupka. Ovdje bismo istakli jednu činjenicu, koja nam se čini „važnom“, koja se često kod ovog pritvorskog osnova ističe, da mediji pišu o izvršenom krivičnom djelu i da to ide u prilog tezi prijetnje očuvanja javnog reda i mira. Smatramo, da je takva argumentacija neprihvatljiva, jer se javnost postupka ovdje tumači protiv okrivljenog. U svakom slučaju, složićemo se da bi sa stanovišta zaštite prava građana trebalo razmisliti o granicama korišćenja medija prije pravosnažnosti presude. Naime, u slučaju donošenja oslobađajuće presude, ostaju i dalje posljedice koje su za njega nastupile iznošenjem medijskih saopštenja da je to lice izvršilac krivičnog djela. Postojanje „izuzetnih okolnosti“ treba tražiti u prirodi krivičnog djela (terorizam, kvalifikovana ubistva) i u ličnosti okrivljenog (brutalnost, agresivnost, podmuklost i sl.).¹⁴

Evropski sud za ljudska prava prihvata da, iz razloga posebne težine i reagovanja javnosti na njih, određena krivična djela mogu da dovedu do društvene uznemirenosti, što može da opravdava pritvor bar za neko vrijeme. Ovaj osnov može se smatrati relevantnim i dovoljnim *samo* ako je zasnovan na činjenicama koje mogu pokazati da bi boravak na slobodi zaista doveo do ozbiljne prijetnje očuvanju javnog reda i mira; pritvor je legitiman samo ako je javni red i dalje ugrožen; produženje pritvora se ne može

¹³ Čl. 994 Opšteg imovinskog zakonika za Knjaževinu Crnu Goru, Valtazar Bogišić, Cetinje 1898.

¹⁴ D. Radulović, 550.

koristiti kao predviđanje kazne zatvora.¹⁵ Isti stav zauzet je u odluci Ustavnog suda Crne Gore (Už-III br.348/11 od 20. 6. 2011. g.), u kojoj je navedeno da „ostaje nejasno kako Apelacioni sud zaključuje da kroz protestno ponašanje može doći do 'otežanog očuvanja javnog morala i ljudskog dostojanstva' naročito, kada se ima u vidu da Evropski sud uvažava da potreba za očuvanjem javnog reda može biti osnov za određivanje pritvora u vrlo ograničenom obimu i to kada činjenice pokazuju da bi puštanjem na slobodu zaista bio narušen javni red i mir (I. A. protiv Francuske), a što po stanovištu Ustavnog suda dolazi u obzir kada se ozbiljna prijetnja javnom redu i miru manifestuje prvenstveno, kroz ugrožavanje lične ili imovinske sigurnosti građana“.¹⁶

5. Pritvor može biti određen ako uredno pozvani optuženi *izbjegava da dođe na glavni pretres*. Od izuzetne važnosti u krivičnom postupku je osigurati dostavu poziva okrivljenom i odazivanje okrivljenog na dostavljeni poziv, odnosno obezbijediti njegovo prisustvo efikasnom prinudom ako se ne odaziva pozivu. Pritvor je najoštrija mjera prinude, u slučajevima kada druge mjere obezbjeđenja prisustva nijesu moguće, ili druge mjere nijesu dovoljne za održavanje glavnog pretresa.

Ovaj pritvorski osnov moguć je samo nakon podnošenja optužnog akta i da bi se po ovom osnovu pritvor odredio potrebno je ispunjenje sljedećih uslova: da je optuženi uredno pozvan i da izbjegava dolazak na glavni pretres, što predstavlja lišenje slobode radi obezbjeđenja „pristupa i održavanja suđenja“ u smislu čl. 5, st. 1, tač. c) i st. 3 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Moglo bi se uzeti da optuženi izbjegava dolazak na glavni pretres i ako dođe u pripitom stanju, tako da se glavni pretres ne može održati. Da li postoji izbjegavanje, faktičko je pitanje.¹⁷

Pritvor prema maloljetnicima regulisan je posebnim Zakonom o postupanju prema maloljetnicima u krivičnom postupku,¹⁸ tako da se neće izlagati u ovom radu.

4. POSTUPAK ODREĐIVANJA I UKIDANJA PRITVORA

Zakonik propisuje četiri faze u određivanju i produženju pritvora: u izvidaju, u istrazi, nakon predaje optužnice i nakon objavljivanja prvostepene presude.

¹⁵ Presuda *Letellier protiv Francuske*, 26. 6. 1991. g.

¹⁶ Odluka Ustavnog suda Crne Gore, *Službeni list Crne Gore*, br. 30/11.

¹⁷ M. Grubač, B. Vučković, 426.

¹⁸ Zakon o postupanju prema maloljetnicima u krivičnom postupku, *Službeni list Crne Gore*, br. 64/11.

Pritvor *u izviđaju* može se odrediti samo ako državni tužilac prethodno odredi zadržavanje osumnjičenog koji je lišen slobode i zadržan od strane policije ili lice lišeno slobode zatečeno u izvršenju krivičnog djela. Ovo lice se mora saslušati odmah i najkasnije u roku od 24 časa od kada mu je osumnjičeni doveden, sudija za istragu odlučuje da li će odbiti prijedlog državnog tužioca i privedenog pustiti na slobodu ili će odrediti pritvor. Kada su ispunjeni uslovi, sudija za istragu određuje pritvor iako državni tužilac još nije donio naredbu za sprovođenje istrage. U tom slučaju, državni tužilac treba da otvori istragu u roku od 48 časova od određivanja pritvora, a ukoliko to ne uradi, sudija za istragu pušta pritvoreno lice na slobodu. Ovdje imamo situaciju da se lice lišeno slobode nalazi u pritvoru, da ima status pritvorenog lica, iako krivični postupak još nije otvoren. Ovo je sudski pritvor prije postupka, pa ne vidimo razlog zašto Zakonik ne zahtijeva da istraga bude otvorena naredbom državnog tužioca već u vrijeme podnošenja prijedloga za određivanje pritvora, s obzirom na to da se lice lišeno slobode sprovodi državnom tužiocu, koji je ovlašćen da odredi zadržavanje i nadležan je da izda naredbu o sprovođenju istrage, pa bi to bilo moguće.¹⁹

Sudija za istragu određuje pritvor *u istrazi* i okrivljeni se može zadržati u pritvoru samo po osnovu tog rješenja, s tim što se pritvor može produžiti, na obrazložen prijedlog državnog tužioca najviše za dva mjeseca, rješenjem krivičnog vanraspravnog vijeća (vijeće iz čl. 24, st. 7). Iz zakonske definicije, ne navodi se šta će se uzeti kao razlog koji opravdava produženje pritvora, već su to činjenice koje se cijene prema okolnostima svakog konkretnog slučaja. Osnovi po kojima se pritvor produžava razlikuju se od osnova po kojima se određuje, ne može se pritvor produžiti po istim osnovama po kojima je određen, ako u isto vrijeme ne postoje i specifični razlozi za produženje pritvora.

Zakonik propisuje da u istrazi, ako se postupak vodi za krivično djelo za koje je propisana kazna zatvora preko pet godina, vijeće Vrhovnog suda može, na obrazloženi prijedlog državnog tužioca iz *važnih razloga*, produžiti pritvor najduže za još tri mjeseca.

U pogledu trajanja pritvora i to ukoliko optužnica ne bude podignuta do isteka navedenih rokova, pritvor u istrazi će se ukinuti istekom najdužeg produženja od šest mjeseci.

U toku istrage nastupaju situacije zbog kojih se pritvor ukida: prestanak osnova zbog kojih je pritvor bio određen, zamjena pritvora jemstvom, odbijanje nadležnog suda da produži pritvor i dr. Međutim, kasnije u toku istrage mogu se pojaviti nove činjenice koje traže da se pritvor ponovo odredi po osnovama iz čl. 175, dakle, po istom po kojem je i ranije bio

¹⁹ *Ibid.*, 643.

određen ili po nekom drugom, ali u svakom slučaju zbog novih činjenica, za isto krivično djelo i prema istom okrivljenom.

Pritvor u istrazi ukida se na inicijativu državnog tužioca, okrivljenog i njegovog branioca, s tim što prije donošenja odluke o prijedlogu okrivljenog, odnosno branioca za ukidanje pritvora, sudija za istragu treba da zatraži mišljenje državnog tužioca. Ukoliko se pritvor ukida zbog isteka roka trajanja pritvora, sudija za istragu donosi rješenje o ukidanju pritvora bez bilo čijeg prijedloga. Protiv odluke sudije za istragu o ukidanju pritvora, odnosno o odbijanju prijedloga da se pritvor ukine, stranke imaju pravo žalbe krivičnom vanraspravnom vijeću.

Nakon predaje optužnice sudu, do završetka glavnog pretresa, pritvor se može odrediti ili ukinuti, po prethodnom izjašnjenju državnog tužioca, rješenjem vijeća. Od podizanja optužnice pa do donošenja prvostepene presude, pritvor može trajati najduže tri godine. Nakon predaje optužnice sudu, nadležnost za određivanje i ukidanje pritvora prelazi na krivično vanraspravno vijeće ili na sudsko vijeće. Vijeće je dužno, po prijedlogu stranaka ili po službenoj dužnosti, po isteku svakih trideset dana do stupanja optužnice na pravnu snagu, a po isteku svaka dva mjeseca od pravnosnažnosti optužnice, ispitati da li još postoje razlozi za pritvor i donijeti rješenje o produženju ili ukidanju pritvora. Ovdje se kao sporno može postaviti pitanje koja odredba o trajanju pritvora će se primijeniti ako se u postupku kontrole optužnice, optužnica vrati državnom tužiocu radi otklanjanja grešaka ili nedostataka, ili da bi se istraga dopunila, odnosno sproveda? Kada do takve situacije dođe, a ona može dugo trajati, postojalo je shvatanje da treba primijeniti rokove o trajanju pritvora u istrazi (iz čl. 177), a ne periodičnu kontrolu pritvora nakon podignute optužnice (stav sjednice Krivičnog odjeljenja VSS od 12. 12. 1972). Drugo shvatanje je da se poslije podizanja optužnice za određivanje i ukidanje pritvora ne primjenjuju odredbe iz čl. 177, već odredbe o određivanju i kontroli pritvora nakon podignute optužnice. Poslije podizanja optužnice, sud je dužan *prvo* da odluči o pritvoru, pa onda o nedostacima optužnice, po službenoj dužnosti. Iako je naređena dopuna istrage, nadležnost za odlučivanje o pritvoru ostaje kod vijeća (stav VSS, Vkr. 19/85 od 26. 2. 1985).²⁰

Za određivanje ili ukidanje pritvora nakon predate optužnice sudu, ne traži se prijedlog državnog tužioca, već samo njegovo mišljenje ako se postupak vodi po njegovom zahtjevu, dok se u istrazi za određivanje pritvora traži prijedlog ovlašćenog tužioca, a za ukidanje, mišljenje državnog tužioca, ako inicijativa potiče od okrivljenog ili njegovog branioca.

Osnovi za određivanje pritvora mijenjaju se *nakon izricanja presude*. Pritvor koji se do izricanja presude određivao prema kazni propisanoj za to

²⁰ M. Grubač, B. Vučković, 440.

krivično djelo u zakoniku, poslije izricanja presude određuje se prema izrečenoj kazni i moguć je kod svake osude na pet godina zatvora ili težu kaznu i onda kada je uračunavanjem pritvora ostalo da se izdrži manje od pet godina zatvora, ako postoje razlozi da je krivično djelo posebno teško zbog načina izvršenja djela, posljedica i da postoje izuzetne okolnosti koje ukazuju da bi puštanje na slobodu dovelo do ozbiljne prijetnje očuvanju javnog reda i mira. Sud će odrediti pritvor prema optuženom koji se nalazi na slobodi ako postoje osnovi iz čl. 175, st. 1, tač. 1, 3 i 4, a po tim osnovima može ga odrediti licu kome je pritvor ukinut po osnovu čl. 175, st. 1, tač. 2. Postojanje dvojnog državljanstva, uz postojanje drugih okolnosti koje ukazuju na opasnost od bjekstva, predstavljaju razlog za produženje pritvora i nakon izricanja presude (Rješenje Okružnog suda u Banjoj Luci, br. 11 0 K 001364 09K od 2. 9. 2009. g.).

Ukoliko drugostepeni sud povodom žalbe ukine prvostepenu presudu, a optuženi se nalazi u pritvoru, dužan je da ispita da li postoje razlozi za pritvor i donese odgovarajuće rješenje o produženju ili ukidanju pritvora. Drugostepeni sud može i po drugom zakonskom osnovu produžiti pritvor, po različitim osnovima od dotadašnjih, ali ne može prilikom ukidanja presude odrediti pritvor ako ga do tada nije bilo. Ako dođe do preinačenja prvostepene presude u žalbenom postupku, pa se usljed preinačenja steknu uslovi za određivanje pritvora, koga do tada nije bilo, ili se steknu uslovi za ukidanje pritvora, donosi se posebno rješenje o određivanju ili ukidanju pritvora.

Određene vrste odluka dovode do obaveznog ukidanja pritvora i puštanja na slobodu, i to kad je: donesena oslobađajuća presuda; odbijajuća presuda; osuđujuća presuda, ali je optuženi oslobođen od kazne; osuđujuća presuda kojom je optuženi osuđen samo na novčanu kaznu; doneseno rješenje o sudskoj opomeni; optuženi uslovno osuđen; donesena osuđujuća presuda, a s obzirom na uračunavanje izvršenog pritvora u izrečenu kaznu optuženi je već izdržao kaznu na koju je osuđen; doneseno rješenje o odbacivanju optužnice, osim kada je to rješenje doneseno zbog toga što sud nije bio stvarno nadležan.²¹ Pritvor se ukida i pri izricanju oslobađajuće presude izrečene zbog neuračunljivosti optuženog, ali ukoliko je stavljen prijedlog za izricanje mjere bezbjednosti obaveznog liječenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi, odnosno obaveznog psihijatrijskog liječenja na slobodi, optuženi se ne pušta na slobodu već privremeno smiješta u odgovarajuću zdravstvenu ustanovu ili u neku drugu podesnu prostoriju.

Prilikom produženja pritvora, sud je dužan da ocijeni osnovanost, nužnost i primjerenost daljeg trajanja pritvora, prema načelu srazmjernosti.

²¹ M. Škulić, *Komentar Zakonika o krivičnom postupku*, Podgorica 2009, 1030–1031.

5. PRITVOR U SKRAĆENOM POSTUPKU

Skraćeni postupak je sumaran i vodi se za krivična djela za koja se može izreći novčana kazna ili kazna zatvora do pet godina. On je uprošćen i brz, što organima gonjenja daje manje mogućnosti u pogledu određivanja i trajanja pritvora. Pritvor se može odrediti prije i nakon podnošenja optužnog prijedloga.

Prije podnošenja optužnog prijedloga, pritvor je moguć samo ako se sprovede pojedine dokazne radnje i može trajati samo onoliko koliko je potrebno da se dokazne radnje sprovedu, ali ne duže od osam dana. Tako kratko trajanje pritvora u skladu je sa suštinom skraćenog postupka, u kome su kratke forme suđenja uz izostanak čitavih procesnih radnji, ali i kraći rokovi za preduzimanje radnji.

Pritvor u skraćenom postupku može se odrediti samo po dva osnova: *zbog opasnosti od bjekstva* – ako se okrivljeni krije, ukoliko se ne može utvrditi njegov identitet ili postoje druge okolnosti koje očigledno ukazuju na opasnost od bjekstva i *zbog preventivnih razloga* – ako posebne okolnosti ukazuju da će okrivljeni dovršiti pokušano krivično djelo ili izvršiti krivično djelo kojim prijeti.

Kod krivičnih djela koja se gone po privatnoj krivičnoj tužbi, pritvor je moguće odrediti, iako postoje i suprotna mišljenja, da se pritvor može odrediti samo za krivična djela koja se gone po službenoj dužnosti, a koje se zasniva na zakonskom rješenju da se „u optužnom prijedlogu može predložiti da se okrivljenom odredi pritvor. Ako se okrivljeni nalazi u pritvoru ili se za vrijeme sprovođenja dokaznih radnji nalazio u pritvoru, naznačiće se u optužnom prijedlogu koliko je vremena u pritvoru“ (čl. 450, st. 2), pri čemu se privatna tužba ne pominje, iako se u drugim slučajevima pominje pored optužnog prijedloga (i u samom čl. 450, st. 1). Prema načelnom stavu XVIII zajedničke sjednice od 25. i 26. VI 1981. godine,²² protiv učinioa krivičnog djela koje se goni po privatnoj tužbi, pritvor se može odrediti po osnovima predviđenim u čl. 448 „samo poslije podnošenja privatne tužbe“. Naime, pošlo se od stava da privatni tužilac ne može predlagati preduzimanje pojedinih dokaznih radnji prije podnošenja privatne tužbe.

Nakon podnošenja optužnog prijedloga, do izricanja presude, pritvor se može produžiti ili ukinuti samo rješenjem vijeća, s tim što je njegovo trajanje ograničeno kao i u potpunom postupku. U skraćenom postupku, vijeće je dužno da svakih mjesec dana ispita da li postoje razlozi za pritvor i donese rješenje o produženju ili ukidanju pritvora.

²² Sjednica sudija Saveznog suda, republičkih i pokrajinskih vrhovnih sudova i Vrhovnog vojnog suda.

Smatramo, da za krivična djela za koja se vodi skraćeni postupak, pritvor treba da bude *posljednje* procesno rješenje za obezbjeđenje prisustva optuženog radi nesmetanog vođenja postupka i da je njegovo određenje moguće ako druge mjere ne mogu da ostvare tu svrhu.

6. RJEŠENJE O PRITVORU I PRAVO ŽALBE

Pritvor se uvijek određuje i produžava rješenjem. U prethodnom postupku, pritvor određuje sudija za istragu po prijedlogu državnog tužioca. Sud ne može odrediti pritvor po službenoj dužnosti, samoinicijativno, bez prijedloga državnog tužioca. U slučaju neslaganja sudije za istragu sa prijedlogom državnog tužioca, sudija za istragu može odbiti prijedlog. Međutim, postavlja se kao sporno da li bi on mogao odrediti pritvor po nekim drugim osnovima za koje on smatra da postoje, a ovlašćeni tužilac, ako sa tim nije zadovoljan, da se žali vijeću. Imajući u vidu da se pritvor ne određuje bez prijedloga državnog tužioca i da prema odredbi čl. 176, st. 4 samo on i njegov branilac imaju pravo žalbe, izgleda nam da je prihvatljivije rješenje da se odbije prijedlog državnog tužioca za određivanje pritvora.

Rješenje o pritvoru uručuje se licu na koje se odnosi, odmah nakon donošenja, uz naznačenje dana i časa prijema rješenja, s obzirom na to da je rok za izjavljivanje žalbe na rješenje o određivanju pritvora 24 časa od časa prijema rješenja. Rok za branioca teče od trenutka kada je braniocu, a ne okrivljenom, uručeno rješenje, što proizlazi iz odredbe st. 4, čl. 195, s tim da branilac može izjaviti žalbu i u roku koji teče za okrivljenog.

Žalba na rješenje o određivanju pritvora moguća je i ako je doneseno rješenje o pritvoru, a okrivljeni nije stupio na njegovo izdržavanje. Dovoljno je da je rješenje dostavljeno njegovom braniocu koji ima pravo žalbe na to rješenje prije nego što je pronađen i pritvoren okrivljeni (Rešenje Okružnog suda Beograd, Kž.844/02 od 29. 2. 2002. g.).

O žalbi na rješenje koje je donio sudija za istragu odlučuje krivično vanraspravno vijeće, koje ispituje samo razloge iz rješenja o određivanju pritvora i *ne može* pritvor zasnovati na nekom drugom, novom osnovu, niti može ukinuti pritvor da bi organ koji ga je odredio, pritvor odredio po nekom drugom osnovu.

U slučaju koneksije krivičnog djela koje se sudi po skraćenom postupku s krivičnim djelom koje se sudi u potpunom postupku, pritvor za djela koja se sude u skraćenom postupku određuje se i traje po odredbama koje važe za taj postupak, a ne po odredbama koje važe za potpuni postupak. Ovo je i načelni stav XVIII zajedničke sjednice od 25. i 26. 6. 1981. g.²³

²³ *Ibid.*

Od podizanja optužnice do donošenja prvostepene presude, pritvor može trajati najduže tri godine. Ovaj rok naglašava izuzetan karakter pritvora, da njegovo trajanje bude ograničeno formalnim maksimalnim rokom, a ukoliko postupak nije okončan, optuženi se nakon isteka roka od tri godine pušta na slobodu.

7. DA LI JE PRITVOR MJERA ILI KAZNA?

Pritvor je procesna mjera koja se preduzima s ciljem omogućavanja nesmetanog vođenja krivičnog postupka, ukoliko se taj cilj ne može postići drugim sredstvima koja u manjoj mjeri zadiru u osnovna ustavom zagarantovana prava.

Određivanje pritvora nikada nije obavezno, pa je još rezolucijom Savjeta Evrope iz 1965. godine državama članicama preporučeno da iz svog nacionalnog zakonodavstva brišu razloge za obavezno određivanje pritvora i da pritvor određuju *samo* kada je to neophodno potrebno.

Svaka odluka kojom se preispituje pritvor mora da sadrži razloge kojima se pritvor obrazlaže, postojanje osnova koji opravdavaju pritvor, da se oni zasnivaju na aktuelnom činjeničnom stanju i okolnostima do kojih je sud došao tokom postupka, posebno vodeći računa da okolnosti koje su postojale kod određivanja pritvora vremenom mogu da izgube na intenzitetu, čime više ne opravdavaju pritvor.

Pritvor kao mjera ograničenja slobode u krivičnom postupku u isključivoj je nadležnosti suda, koji vrši određivanje i kontrolu pritvora. Prilikom odluke o pritvoru uvijek je potrebno ispitati da li je rješenje o pritvoru utemeljeno na zakonu. Samim tim što se radi o ograničavanju osnovnih sloboda i prava zagarantovanih ustavom jedne države, opravdano je postojanje ustavne žalbe protiv odluka donesenih u krivičnom postupku, s tim što pravo Ustavnog suda da ispituje povredu ne dovodi u pitanje samostalnost i nezavisnost sudske vlasti, već je to dopunsko jamstvo zaštite prava građana u toku krivičnog postupka.

Prema stavu Evropskog suda za ljudska prava, da bi opravdao produženje pritvora, sud u svakom slučaju mora dokazati da ne postoji alternativna mjera koja je manje stroga (teška) od pritvora (*Jablonski protiv Poljske*, 21. 12. 2001).²⁴

Pritvor je mjera procesne prirode, ali se nerijetko u stvarnom životu pretvara u kaznu ili pokušaj izvršenja pritiska na osumnjičenog za priznanje krivičnog djela. Smatramo, da je najvažniji zadatak prihvatanje pritvora kao *izuzetne* mjere, da se teži drugim mjerama, a ne mjerama lišenja slobode. Imajući u vidu njegovo trajanje, osnovano se može postaviti pitanje

²⁴ M. Škulić, 592.

da li se pritvor može smatrati mjerom ili kaznom. Ipak, ono je najrestriktivnija procesna mjera, a ne kazna za učinjeno krivično djelo.

Osnovno krivičnoprocesno načelo zasnovano na vladavini prava – pretpostavka nevinosti, obezbjeđuje pravično suđenje, teret dokazivanja je na tužiocu uz primjenu načela *in dubio pro reo*, uz objektivnost suda. Ovo je zaštita građana od neopravdanih ograničavanja njihovih prava. Ova pretpostavka znači da se pritvor može odrediti samo fakultativno, s ciljem vođenja krivičnog postupka, a ne i kao kaznena mjera.

8. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

U radu smo željeli da ukažemo na razloge za određivanje pritvora kao najteže mjere za obezbjeđenje prisustva okrivljenog odnosno optuženog i stavove iznesene u odlukama Evropskog suda za ljudska prava. Analizom presuda Suda, primijetno je da nema konkretnih rokova, ali nam praksa daje određene indicije po pitanju pritvora. Domaći sudovi su ti koji moraju primarno osigurati da u određenom slučaju trajanje pritvora ne pređe granice osnovanog i razumnog, i s tim ciljem moraju preispitati sve okolnosti koje ukazuju, ili isključuju javni interes, uzimajući u obzir pretpostavku nevinosti i na taj način opravdati izuzetak od pravila, kojim se zahtijeva poštovanje slobode ličnosti. Evropski sud utvrđuje da li je bilo ili ne kršenja odredbe čl. 5 Konvencije. Postojanje uvjerljivih razloga za sumnju da je lice lišeno slobode učinilac krivičnog djela, je uslov *sine qua non* u pogledu zakonitosti produženog pritvora, ali protekom određenog roka, ni to nije dovoljno. Sud mora da utvrdi da li je lišenje slobode i dalje zakonito po ostalim osnovama koje je nacionalni sud prihvatio.²⁵

Pritvorom kao mjerom ograničavaju se različita ljudska prava i osnovne slobode: sloboda kretanja, tajnost pisma, pravo na slobodu i bezbjednost, slobodu okupljanja i druga prava.

Međunarodni standardi o ljudskim pravima postavljaju zahtjev da svako lišenje slobode mora biti potkrijepljeno materijalnim dokazima u toku perioda dok lišenje slobode traje.

Ostale mjere, po svojoj prirodi blaže za učinioca, ne primjenjuju se dovoljno. Posljedica toga je da se praksa razlikuje, a da pritvor kao mjera, izgleda, da je prije pravilo nego izuzetak.

Najveći dio rješenja o pritvoru iz Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, implementiran je u odredbama Zakonika o krivičnom postupku. Ukinut je obavezan pritvor, tako da je on sada isključivo fakultativan, ali su i proširene mogućnosti procesne supstitucije pritvora drugom, blažom mjerom, kada za to nastupe uslovi.

²⁵ Presuda *Tomasi protiv Francuske*, od 27. 8. 1992. g.

Sud ima obavezu da ne primjenjuje najtežu procesnu mjeru ako se svrha može postići blažom mjerom, a prema stavu sudske prakse Evropskog suda, pritvor je nezakonit ako prethodno nijesu razmotrene druge mjere, pa tek kada se utvrdi da one nijesu dovoljne za zaštitu pojedinaca ili javni poredak, odrediće se pritvor. Neophodnost određivanja pritvora utvrđuje se u svakom konkretnom slučaju, radi izbjegavanja arbitrnosti nadležnog suda.

LISTA REFERENCI

Bibliografske reference

1. *Bilten Okružnog suda u Beogradu* 64/2005;
2. Ђурђић, Војислав, *Кривични поступак Србије*, Правни факултет, Ниш 2006;
3. Grubač, Momčilo, Vučković, Branko, *Komentar Zakonika o krivičnom postupku Crne Gore*, treće izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Fakultet za mediteranske poslovne studije, Tivat 2010;
4. Josipović, Ivo, „Pritvor i prava građana u krivičnom postupku“, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu* 5-6/1989;
5. Pažin, Zoran, *Pravo ličnosti na slobodu i sigurnost i evropsko konvencijsko pritvorsko pravo*, OEBS, Misija u Crnoj Gori, Podgorica 2013;
6. Radulović, Drago, „Pritvor u krivičnom postupku – između normativnog i stvarnog“, *Pravna riječ* 29/2011;
7. Sijerčić-Čolić, Hajrija, Hadžiomeragić, Malik, Jurčević, Marinko, Kaurinović, Damjan, Simović, Miodrag, *Komentari zakona o krivičnom/kaznenom postupku u Bosni i Hercegovini*, Vijeće Evrope, Sarajevo 2005;
8. Škulić, Milan, *Komentar Zakonika o krivičnom postupku*, OSCE i Ministarstvo pravde Vlade Crne Gore, Podgorica 2009.

Pravni propisi

1. Odluka Ustavnog suda Crne Gore, UŽ-III br.348/11 od 20. 6. 2011, *Službeni list Crne Gore*, br. 30/11;
2. Ustav Republike Crne Gore, *Službeni list Crne Gore*, br. 1/07;
3. Zakon o postupanju prema maloljetnicima u krivičnom postupku, *Službeni list Crne Gore*, br. 64/11;
4. Zakonik o krivičnom postupku Crne Gore, *Službeni list Crne Gore*, br. 57/09.

Full Professor Branko Vučković, LL.D.

Associate Professor Vesna Vučković, LL.D.

Faculty of Law, University „Mediterranean“ in Podgorica

Faculty for Mediterranean Business Studiess in Tivat

DETENTION IN THE LIGHT OF THE CONSTITUTION OF MONTENEGRO AND THE LAW ON CRIMINAL PROCEDURE

Summary

Detention is a measure of depriving an individual of fundamental human right – right to freedom. It is protected by instruments for protection of human rights, primarily by Constitution and by courts, and its protection is particularly important in the case law of European Court of Human Rights. Except for material and procedural conditions related to placement in detention, its duration and release from it, case law has important role in application of some clauses. Procedural presumptions related to adjective law, reasoning of decisions for detention and duration of detention are of particular importance.

This work will point out to contentious issues that are present in case law concerning substantive regulations and their interpretation with regard to Montenegrin Constitution, Code of Criminal Procedure of Montenegro and European Convention on Fundamental Rights and Human Freedom, conditions under which detention can be determined, the purpose of its fixing and duration. In any case, regardless of some solutions in the Code of Criminal Procedure of Montenegro, we consider that sentence “*Teoria sine praxis, sicut rota sine axi*”, has to be respected - we have to wait for the solutions in case law in order to prove if the existing solutions in our legislation are correct and whether they fulfill the purpose of criminal procedure.

Key words: *Detention; Base for fixing detention; Duration of detention; Convention law.*